

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Державний контроль у сфері економіки становить собою сукупність дій по спостереженню за функціонуванням відповідного об'єкта контролю з метою (а) отримання об'єктивної й достовірної інформації про стан справ на ньому, (б) застосування заходів з попередження правопорушень у царині економіки, (в) надання допомоги підконтрольній структурі в дотриманні законності й дисципліни, (г) установлення причин та умов, що сприяють порушенню вимог правових норм, (д) вжиття заходів щодо притягнення до правової відповідальності винних осіб.

Опрацювання основоположних концептуальних настанов теми належить таким ученим, як В.Б. Авер'янов, А.П. Альохін, Ю.П. Битяк, А.А. Кармолицький, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко [Див.: 1, с. 157; 2, с. 141; 3, с. 307; 5, с. 211].

Система державного контролю у сфері економіки складається з контролю законодавчого органу (Верховна Рада України), органів виконавчої вла-

ди загальної компетенції (Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації та ін.), спеціалізованих органів виконавчої влади (Рахункова палата, Міністерство економіки України, Державне казначейство України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна контрольно-ревізійна служба в Україні, Державна податкова адміністрація України та ін.).

Сутність контролю спеціалізованих органів виконавчої влади полягає у його специфічному предметі, а також у відсутності відомчої заінтересованості в його результатах, у тому, що він здійснюється висококваліфікованими спеціалістами, добре обізнаними зі слабкими сторонами підконтрольних їм структур.

Основними напрямками контролю спеціалізованих органів виконавчої влади ними є перевірка:

– додержання загальнообов'язкових правил у царині економіки й господарського становища підприємств, зокре-

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

ма, тих, які мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави і є монополістами на загальнодержавному ринку товарів і послуг, формування цін та ціноутворення;

– дотримання умов реалізації програм і проектів міжнародної технічної допомоги, отримання кредитів, грантів, іноземних інвестицій;

– стану економічної конкуренції на ринку;

– державного оборонного замовлення;

– норм і стандартів у сфері надання транспортних послуг, організації транспортних перевезень пасажирів, вантажів, багажу;

– додержання власниками суден правил і норм, пов'язаних із забезпеченням їх безпечної експлуатації;

– використання паливно-енергетичних ресурсів;

– розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, ефективності експортно-імпортних операцій;

– дотримання суб'єктами господарювання зобов'язань, що впливають із зовнішньоекономічних договорів;

– сплати суб'єктами господарських відносин податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

– надходження і витрачання коштів, матеріальних ціннос-

тей, їх збереження, стан і достовірність обліку та звітності;

– охорони навколишнього природного середовища;

– використання й охорони земель;

– якості продукції, товарів, послуг;

– додержання законодавства в регулюванні виробництва та ін.

Контрольно-ревізійна служба України (а) проводить ревізії й перевірки в міністерствах, відомствах інших органах державної виконавчої влади, в державних фондах, бюджетних установах, а також на підприємствах та в організаціях, що отримують кошти з Держбюджету та з державних валютних фондів, і (б) здійснює контроль за усуненням недоліків і порушень, виявлених попередніми ревізіями чи перевітками.

Головному контрольно-ревізійному управлінню та його підрозділам на місцях надається право: (а) безперешкодного доступу на підконтрольні об'єкти для з'ясування питань, пов'язаних з ревізією або перевіркою; (б) припинення на розрахункових та інших рахунках у банках, інших фінансово-кредитних установах операцій у випадках, коли керівництво об'єкта, на якому необхідно провести ревізію або перевірку, перешкоджає працівникові

Проблеми адміністративного, господарського та фінансового права

державної контрольно-ревізійної служби виконувати свої обов'язки; (в) одержання від посадових і матеріально-відповідальних осіб тих об'єктів, що ревізуються або перевіряються, письмові пояснення з питань, які виникають у перебігу ревізії й перевірки.

Згідно з положенням про *Державну митну службу України* основними її контрольними повноваженнями є: (а) забезпечення реалізації державної політики у сфері митної справи; (б) захист економічних інтересів України; (в) контроль за додержанням законодавства України про митну справу; (г) використання засобів митно-тарифного й позатарифного регулювання при переміщенні через митний кордон України товарів та інших предметів; (д) удосконалення митного контролю, митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України; (е) здійснення разом з Національним банком України комплексного контролю за валютними операціями; (є) здійснення разом з іншими уповноваженими центральними органами виконавчої влади заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів і дотримання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних

інтересів на зовнішньому ринку; (ж) боротьба з контрабандою й порушеннями митних правил; (з) розвиток міжнародного співробітництва у сфері митної справи (*Указ Президента України «Питання Державної митної служби України» від 24 серпня 2000 р., № 1022/2000*)[5].

Державна служба експортного контролю України має такі контрольні повноваження: (а) бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, пов'язаних з регулюванням діяльності в царині державного експортного контролю; (б) вживає в межах своєї компетенції заходи щодо розвитку співробітництва з відповідними органами іноземних держав та організаціями міжнародних режимів експортного контролю (*Указ Президента України від 17 квітня 2002 р., № 342/2002 «Питання Державної служби експортного контролю України»*)[5].

Державна податкова служба в Україні призначена для (а) виконання діяльності з реалізації державної політики у сфері здійснення контролю за дотриманням податкового законодавства, за правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів податків, зборів та інших пла-

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

тежів і неподаткових доходів і внесків до державних цільових фондів, установлених законодавством України; (б) внесення пропозицій по вдосконаленню податкового законодавства та прийняття нормативно-правових актів і рекомендацій з питань оподаткування, ведіння Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та Єдиного банку платників податків – юридичних осіб; (в) роз'яснення податкового законодавства. Усе це – завдання органів державної податкової служби.

Державна інспекція України з контролю за цінами відповідно до покладених на неї завдань і наданих їй повноважень, закріплених у Положенні про Державну інспекцію з контролю за цінами: (а) здійснює державний контроль за дотриманням установленого порядку затвердження й застосування цін і тарифів у міністерствах та відомствах, у державних, інших форм власності підприємствах, в організаціях та установах; (б) перевіряє обґрунтованість цін і тарифів, затверджених міністерствами й відомствами України, об'єднаннями, підприємствами й організаціями в межах їх компетенції незалежно від форм власності й господарювання, стан організації й ефективності роботи відомчого

контролю за цінами; (в) координує роботу єдиної системи органів державного контролю за цінами з іншими контролюючими органами та громадськими об'єднаннями.

Із цією метою Державна інспекція України з контролю за цінами має право провадити в будь-яких суб'єктів підприємництва, розташованих на території України, перевірки бухгалтерських документів, книг, звітів, калькуляцій та ін.

Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва діє відповідно до Положення про Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, затвердженого Указом Президента України від 25 травня 2000 р. Для виконання покладених на нього завдань і функцій Держпідприємство має право: (а) залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до його компетенції; (б) представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях і під час укладання міжнародних договорів України; (в) одержувати в установленому законодавством порядку від

Проблеми адміністративного, господарського та фінансового права

центральных і місцевих органів виконавчої влади, органів АРК, органів місцевого самоврядування інформацію, документи й матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань; (г) скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до його компетенції; (д) засновувати друковані видання для ви-

світлення в них питань єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва, ліцензування підприємницької діяльності, державної реєстрації підприємництва. Комітет у межах своїх повноважень, на основі й на виконання актів законодавства видає накази і приймає рішення, організовує й контролює їх виконання.

Список літератури: 1. *Алехин А.П., Кармолицкий А.А.* Административное право: Учеб. – М.: Зерцало, 2009. – 302 с. 2. Адміністративне право України: Акад. курс: Підруч.: У 2-х т. – Т. 1.: Заг. ч. / Голова редкол. *В.Б. Авер'янов.* – К.: Юрид. думка, 2004. – 584 с. 3. Адміністративне право України: Підручник / За ред. *Ю.П. Битяка.* – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с. 4. Офіційний вісник України. 5. *Колпаков В.К., Кузьменко О.В.* Адміністративне право України: Підруч. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

Надійшла до редакції 15.11.2009 р.

УДК 347.73

М.А. Перепелица, канд. юрид. наук
*Национальная юридическая академия Украины
имени Ярослава Мудрого, г. Харьков*

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СУБЪЕКТА ФИНАНСОВОГО ПРАВА

Институту суб'єкта фінансового права в фінансово-правовій науці уделюється пристальне уваження. Такі учені як Д.В. Винницький, Л.Н. Древаль, М.В. Карасєва, Ю.А. Крохина, Н.П. Кучерявенко, Ю.Л. Смирнікова, Н.И. Химичева [См.:1; 2; 4; 6; 8-10] и

другие исследуют его понятие, сущность, виды, основы правового статуса, правосубъектности, механизмы взаимосвязи и взаимодействия друг с другом. В то же время следует принимать во внимание вопрос об истории развития данного института, что позволит просле-